

Bloeyendael bulletin

maart 2026

Winters het nieuwe jaar in

50 jaar
Veiliger werken

Vogels in de winter

Costa del Bloeyendael

Aangenaam werken en wandelen

Takken slepen

50-jarig jubileum Bloeyendael

Bij de Buren: Genieten

Winters het nieuw jaar in

Heb je het gezien? Hoe mooi het was, Bloeyendael in de sneeuw begin januari? Prachtig, toch? We hebben weer eens een stukje winter ervaren; een beetje kou, veel sneeuw, niet alleen maar nat en grauw. Het deed me goed! In dit bulletin is er ook aandacht voor de natuur in de winter, voor hoe vogels met de winter omgaan, en hoe insecten en andere ondergrondse diertjes overleven als het koud wordt. Het werk in het park stond zo rond de jaarwisseling even op een wat lager pitje, maar er werden wel weer takken geslept, zoals je kunt zien in dit bulletin. Bij de jaarwisseling horen ook 'bedankjes'; voor Boer Dirk en Isa bijvoorbeeld, en ook de traditionele 'nieuwjaarstaart' ging weer als bedankje naar de mensen van de wijkpost van de Gemeente.

Bij de jaarwisseling hoort ook een jaarverslag; het is bijgevoegd. Het vat kort en bondig samen waar wij, het bestuur, en de vele vrijwilligers mee bezig zijn geweest het afgelopen jaar, wat er

om ons park heen gebeurde en hoe we het financieel allemaal rond kregen. Lees! We ervoeren helaas ook de risico's van het werken in de natuur. Beheerder Hans Schrievers liep de -ernstige- ziekte van Weil op na het werken in de sloot van de heemtuin. Lees wat jij en wij eraan kunnen doen om risico's te verkleinen.

Natuurlijk begaf de redactie zich ook weer 'onder de mensen'; lees het interview met vrijwilligster Diana de Wolff, en lees over weer andere burens, deze keer een medewerker van het Provinciehuis.

En soms gaat het een keer fout in de communicatie. Wat ik in het vorige bulletin meldde over de vertrokken bijen in Bloeyendael blijkt niet te kloppen: in het voorjaar zullen er zes bijenkasten door imker Aaron worden teruggeplaatst in de heemtuin. Er klonk een applausje toen ik dit tijdens de boerenkoolmaaltijd met de vrijwilligers corrigeerde. Excuses voor de verwarring.

In het vorige bulletin is het 50-jarig jubileum dat we dit jaar vieren al aangekondigd. Je leest in dit nummer meer details, onder andere over de fotowedstrijd.

Piet van Ommeren, voorzitter

De foto op de voorpagina en die op pag.11 zijn van natuurfotograaf Adri de Groot. Zijn werk is te vinden op vogeldagboek.nl. Je kunt je gratis abonneren op dit dagboek dat wekelijks verschijnt.

REDACTIE

Nora de Groen, Jan Heijmans

FOTOGRAFIE

Nora de Groen, Paul Brassé, Adri de Groot, Jeanet Bok, Bloeyendael Archief

VORMGEVING

Karel Meijer, Utrecht

DRUK

HelloPrint (www.helloprint.nl)

LOGO

Illustratie Dick Bruna © copyright Mercis bv, 1991

Veiliger werken in het Park

Beheercoördinator Hans Schrievers kreeg de ziekte van Weil nadat hij in Bloeyendael in een sloot had gewerkt (met beschermend pak, maar zonder optimale handbescherming). Hans werd zeer ernstig ziek, maar knapte gelukkig snel weer op, toen de ziekte eenmaal was vastgesteld.

Hoewel de ziekte in Nederland tamelijk zeldzaam is (ca. 30 geregistreerde besmettingen per jaar), realiseerde het bestuur zich indringend dat werken in het park ook risico's met zich meebrengt, waar je jezelf echter wel tegen kunt beschermen; hierbij wat tips (van andere instituten).

LET OP: IEDEREEN IS OOK ZELF VERANTWOORDELIJK VOOR BESCHERMING

Deze tips vormen geen 'sluitende en volledige aanpak'! Heb je adviezen, suggesties en ervaringen: deel ze met het bestuur!

Ziekte van Weil

Overall waar een combinatie van water/modder en ratten voorkomt, kan de ziekte van Weil worden opgelopen. Bloeyendael heeft veel stilstaand water en dat geeft meer ratten.

Door het RIVM wordt ter voorkoming van de ziekte het volgende geadviseerd:

- draag rubberen handschoenen en laarzen bij contact met water of grond wanneer er ratten zijn gezien.
- dek wondjes af voordat je in contact komt met grond en water in de natuur.
- was altijd je handen met water en zeep voor de koffie en de lunch.
- bij werk met grond of oppervlaktewater draag je beschermende kleding (bril, mondkapje, rubberlaarzen, handschoenen).

Zie ook: rivm.nl/leptospirose/vragen-en-antwoorden-ziekte-van-weil

Ziekte van Lyme/tekenbeten

Veel breder bekend bij vrijwilligers, en daardoor wordt er ook beter op gelet. Maar toch:

- Zorg voor goede kleding. Met grote regelmaat werken vrijwilligers tijdens het hooien in korte broek. Dit vergroot de kans op tekenbeten.
- Controleer na een werkdag in gras en onder bomen 's avonds jezelf uitgebreid op teken(beten).

We werken ook aan aanscherping van onze eigen aanpak, zoals betere voorlichting, afspraken over hoe vrijwilligers werken en het beschikbaar stellen van desinfectiemiddelen en zo nodig beschermende kleding. We kijken waar en hoe we gebruik kunnen maken van de VBNE-expertise (Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren) zie vbne.nl.

Piet van Ommeren

Vogels in de winter

Bloeyendael is rijk aan vogels, in 2024 troffen we er 59 soorten aan. Vooral in het voorjaar hoor en zie je er veel. Daarna vallen ze geleidelijk minder op en in de winter is het vaak stil. Toch zijn er dan nog talloze standvogels zoals koolmezen en wintergasten zoals sijsjes.

Veel vogels hebben hun dieet dan aangepast van dierlijk voedsel (wormen, rupsen, insecten) naar plantaardig (bessen, zaden en plantenresten). Kraaien en eksters scharrelen voortdurend rond. Gaaien verstoppen eikels en weten die verbluffend goed te vinden. Merels en zanglijsters, net als wintergasten kramsvogels en koperwieken, specialiseren zich in besjes die in het park ruim voorhanden zijn. Ook watervogels moeten het 's winters meer hebben van planten. Niet alleen in het water, maar vooral ook aan en op de oevers. De ijsvogel die we vaak zien bij de fortgracht houdt vast aan vis en krijgt het dus lastig als er veel ijs ligt. Na een strenge winter decimeert de stand en heeft een paar jaar nodig om te herstellen. De naam ijsvogel is dan ook verwarrend en stamt mogelijk van het Duitse Eisenvogel ('ijzervogel') naar de metaalblauwe glans.

Kleine vogeltjes passen hun maag aan om zich met de moeilijk verteerbare zaden te kunnen voeden. Een

sneeuwdek is dan lastig voor ze. Elzenproppen zijn vooral voor sijsjes, putters en mezen een belangrijke voedselbron. Boomklevers bereiden de winter voor en verstoppen voedsel in de bast van bomen. Ook als er voldoende voedsel is, krijgen vogels het moeilijk bij de kou. Ze moeten de lichaamstemperatuur van 40 graden op peil houden en dat kost veel energie. Een winterkoning kan in één koude nacht 10% van zijn lichaamsgewicht kwijtraken (en hij weegt maar zoveel als een twee-euromunt...). Een strenge winter kan wel 75% sterfte veroorzaken. Met grote broedsels, vaak 2 of 3 per jaar, halen ze dat verlies meestal snel in. Bij kou kruipen kleine vogels soms dicht tegen elkaar aan. Zo is ooit een bol van 61 winterkoninkjes waargenomen, zo groot als een voetbal.

Aan het einde van de winter worden alle vogels weer snel actief. Dat kan geen wandelaar ontgaan!

Ton Rennen (met dank aan Paul Brassé)

Overwinteren aan de Costa del Bloeyendael

In de winter treffen we minder mensen en andere dieren in park Bloeyendael. De hond en diens 'baasje' worden vaak nog wel uitgelaten, maar tot in het voorjaar zien we bijna geen insecten. Toch zijn ze er elke lente en zomer weer. Hoe komen insecten de winter eigenlijk door? Aan de Costa del Bloeyendael?

Sommige dieren kiezen in de winter park Bloeyendael als hun laatste rustplaats en laten daar hun nakomelingen op een veilige plek. Ze komen als 'soort' niet de winter door in de levensfase van hun zogeheten 'imago', of volwassen eindstadium, maar juist als een eitje of een larve. De meeste insecten sterven als de winter invalt, maar leven voort via de volgende generatie. Sommige imago's kunnen echter ook overwinteren. Lieveheersbeestjes en vliegen kruipen knusjes in groepen dicht bij elkaar, bijvoorbeeld achter een boomstam of in een rustig hoekje op een zolder of schuur.

Sommige kevers kruipen liever weg in een laag aarde en overwinteren daar.

Als het kouder wordt, kruipen vlinders als de kleine vos, gehakelde aurelia, of dagpauwoog wel eens weg op een beschut plekje om daar de winter door te brengen. Ze gaan dan in ruststand. De vlinder eet niet meer en zit alleen maar doodstil, verbruikt nauwelijks energie en teert op de vetreserves, dit heet een diapauze. Sommige insecten produceren zelfs antivries-eiwitten om te voorkomen dat hun lichaamscellen bevriezen. Andere vlinders migreren: de atalanta en distelvlinder vliegen bijvoorbeeld naar Zuid-Europa of Afrika om zo de winter te ontvluchten.

Daarnaast zijn er nog veel andere strategieën om de winter door te komen, zoals bijvoorbeeld een zwerm bijen als dekentje om de koningin warm te houden. Onder water, in de modder, ...? Voor wie zich afvraagt waar de muggen dan eigenlijk zijn in de winter: die maken gebruik van zo ongeveer alle beschreven opties plus meer!

Lees maar eens op insectable.nl/manieren-waarop-muggen-overwinteren/

Than van Nispen

Met speciale dank aan Mirthe Faverey en Peter van Helsdingen van *Naturalis*

Aangenaam werken en wandelen

Diana de Wolff werkte ongeveer tot een jaar geleden eerst nog op zaterdag mee in het park. Toen ze hoorde dat er op woensdag van 12 tot 14 uur een vast clubje mensen buitenwerk doet stapte ze bij haar pensionering over. Ze heeft haar draai hier gevonden: "Je werkt minder lang achter elkaar maar wel elke week, en met een overzichtelijk groepje mensen dat je geleidelijk beter leert kennen."

Het mooie van dit werk vindt ze dat ze de seizoenen bewuster meemaakt, nu ze er week in, week uit op woensdag komt. Dit werk doet ze op de kop af een jaar: ze ziet nu als het ware voor het tweede jaar op rij de sneeuwkllokjes en de winterakonieten weer bloeien.

De woensdaggroep drinkt aansluitend aan het werk samen een kop thee en dat is vrijwel altijd buiten (opvallend hoe vaak het buiten droog is) en ze zijn dan nog warm van het werk. Alleen bij extreme warmte en sneeuw werken ze niet.

Een aantal mensen zijn op de natuur gespitt: ze letten op welke planten er op dat moment bloeien, en zo leert ze langzaam ook de namen van de planten en dieren van het park.

De woensdagploeg zorgt voor een deel van het regulier onderhoud. Ze zetten onder meer bramen terug, verwij-

deren opschot, proberen de (eerste scheuten van de) Japanse duizendknoop op te sporen en te verwijderen, ze houden de paden vrij, rapen zwerfvuil, zelfs de peuken rond de banken, ieder heeft zo zijn/haar specialisme.

Je komt de laatste jaren steeds vaker tentjes, slaapzakken, kleding en huishoudelijke spullen tegen van 'zwerfers'. Als de spullen vuil, vochtig, kapot zijn heeft de groep er geen moeite mee om de boel op te ruimen, maar als ze spullen aantreffen die nog droog en goed bruikbaar zijn, vindt ze het heel moeilijk die weg te halen. Het zijn immers spullen van mensen die blijkbaar noodgedwongen in het park slapen.

Minder moeite heeft ze met het aanspreken van de eigenaren van loslopende honden. De meeste reacties kent ze inmiddels wel maar ze leert steeds beter om ze vriendelijk uit te leggen dat ook een hond die 'alleen maar rondsnuffelt' de kwetsbare fauna en flora verstoort van de natuur die men in het park met de nodige moeite in stand probeert te houden.

Diana waardeert de aandacht die aan de vrijwilligers wordt besteed: het uitje vorig jaar in Gooilust was goed georganiseerd, de deskundige rondleidster van Natuurmonumenten wist veel te vertellen over de natuur en de cultuurgeschiedenis van het landgoed.

Via het Rosarium en langs de Ridder-

schapsvaart en dan onder de Waterlinieweg door maakt ze al jaar en dag geregeld met haar partner een rondje door Bloeyendael en de Voorveldse Polder.

Ze vindt Bloeyendael mooi omdat het op een relatief kleine oppervlakte zo waterrijk is, met een afwisseling van open en dichte stukken. En waar het Wilhelminapark nog dichterbij is geeft ze de voorkeur aan Bloeyendael waar ze zich meer in de natuur voelt.

Ze merkt op het tijdstip dat ze aan het

werk zijn dat er vooral door lunchwandelaars intensief gebruik wordt gemaakt van het park. Maar ze ziet ook wel eens een meisje op een bank een papieren boek lezen. Diana vindt het mooi om te zien dat zoveel mensen plezier hebben van dit park.

Zelf vindt ze het behalve aangenaam wandelen ook aangenaam werken in Bloeyendael!

Nora de Groen

Takken slepen

De kop is er weer af. Op de zaterdagen 17 en 24 januari vonden de vrijwilligers weer de weg naar hun Park Bloeyendael. Het was prachtig weer en de weg was schoon na de barre omstandigheden waar dit jaar mee inzette. De gemeente had het voorwerk al gedaan. De wilgen, in het Wilgenlaantje en de Wilgenwei, waren van hun takken ontdaan. Ook waren snoeimes en zaag door de rest van het park gegaan. Boer Dirk en vaste assistente Isa zorgden voor het transport met een ouderwetse boerenwagen, getrokken door het paard van dienst: Nozem. De mooiste takken waren bestemd voor reparatie van de tak-

kenril die de scheiding vormt tussen het park en de Galileilaan. Voorafgaand aan de werkzaamheden overhandigde beheerder Hans Schriever Dirk, Isa en Nozem nog het door omstandigheden enigszins verlate eindejaarscadeau. Boer Dirk ontving zijn eigen tas en Nozem een voorraad wortels. Op de zaterdag erna stond Dumica voor de wagen en zat Romy op de bok. Op de volgende donderdag kon het project afgerond worden. Een kleine groep vrijwilligers leefde zich uit met het versnipperen van de gesleepte takken, met materiaal van aannemer Agterberg.

Jan Heijmans

50-jarig jubileum Park Bloeyendael

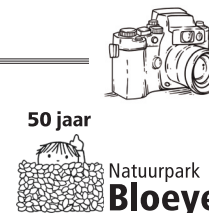
Houd 26 september 2026 vrij!

In 2026 is het 50 jaar geleden dat park Bloeyendael werd aangelegd: tijd voor een feestje dus! De stichting zal gedurende het jaar op diverse manieren aandacht besteden aan dit jubileum. Veel activiteiten krijgen een tintje '50 jaar Bloeyendael'. De afsluitende feestelijke bijeenkomst zal op zaterdagmiddag 26 september zijn: houd die datum vrij in je agenda! De locatie van de bijeenkomst zal in de buurt van park

Bloeyendael zijn, houd onze website en volgende bulletin in de gaten.

In het programma voor 26 september zullen we, behalve uiteraard voor gezelligheid bij taart en een borrel, ook plaats inruimen voor een aantal gastsprekers die kijken naar verleden en toekomst van het natuurpark. Tijdens deze bijeenkomst zal de winnaar van de fotowedstrijd bekend gemaakt worden.

Ineke Blijleven

Vier ons jubileum mee met onze fotowedstrijd!

Kies je mooiste plekje in of bij Bloeyendael, maak een sublieme foto en stuur 'm in!

Het ruimgekozen thema is **De Pracht van Bloeyendael**. Je mag vijf foto's insturen, van een maximale grootte van **4 MB** en in **.jpg** formaat. Vertel bij elke foto ook waarom je hem precies hebt gemaakt.

De mooiste foto's worden op 26 september, onze jubileumdag, tentoongesteld en op onze website geplaatst, tot minimaal einde 2026.

Je kunt vanaf zaterdag 4 april inzenden tot en met uiterlijk zaterdag 29 augustus 2026 via fotowedstrijd@bloeyendael.nl

Houd onze website vanaf half maart in de gaten voor meer details over de wedstrijd.

Bij de buren

Genieten van de aandacht voor het beheer

Jeanet Bok - in Wageningen als eco-looog afgestudeerd - is sinds ongeveer 25 jaar beleidsmedewerker bij de Provincie Utrecht. Daar maakt ze deel uit van het team dat werkt aan behoud en ontwikkeling van natuur. Momenteel ligt de nadruk in haar werk op behoudend en stimulerend beleid op het gebied van natuurverbindingen en kleine landschapselementen (zoals houtwallen, bosjes, poelen,...). Ze heeft ook gewerkt aan het nieuwe bosbeleid, en aan het agrarisch natuurbeheer.

Jeanet wandelt tijdens de lunch en zo vaak mogelijk met haar collega's. Via hun wandelgroepsapp gaan ze dan met zo'n twee tot vijf mensen, eigenlijk altijd het park in. Toen ze destijds kwam solliciteren – in het gebouw 'De Sterren' waar de Provincie toen nog zat - trof ze een redelijk stenige omgeving aan maar omdat ze te vroeg was en nog even ging rondwandelen ontdekte ze tot haar vreugde het park dat op dat moment vol bloeiende sneeuwkllokjes stond. Ze heeft een keer of drie, vier op een eerste dinsdag in de maand de open heemtuin en het paviljoen bezocht, en in de zomer van 2025 heeft ze zelf een plantenexcursie georganiseerd voor collega's.

Aan haar oog voor planten ontsnappen de bijzondere soorten niet: de holwortel, bostulp, gulden boterbloem,

verschillende soorten orchis, ... maar ook vindt ze het mooi om de dotterbloemen in overvloed te zien staan. De ijsvogel heeft ze zelf nog niet gezien maar ze is er zelf al geregeld op geattendeerd door haar vogelaar-collega's. Wél ziet ze op warme dagen overvloedig libellen door haar blikveld zweven.

Het mooiste aan het park vindt ze de grote variëteit die je aantreft op een redelijk kleine oppervlakte: grasland, struweel, sloten, poelen... Ze geniet ervan om te zien hoeveel aandacht aan het beheer wordt besteed!

Nora de Groen

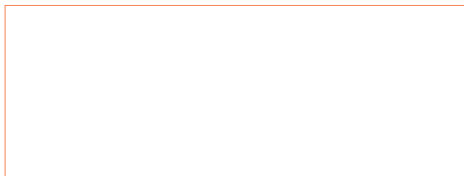
ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Klussendag	Zaterdag 11 april	10.00 – 16.00
Open zondag	Zondag 12 april	13.00 – 17.00
Heemtuin open	Dinsdag 5 mei	12.00 – 14.00
Open zondag	Zondag 10 mei	13.00 – 17.00
Open zondag	Zondag 24 mei	13.00 – 17.00
Hooien	Zaterdag 30 mei	10.00 – 16.00
Heemtuin open	Dinsdag 2 juni	12.00 – 14.00
Open zondag	Zondag 14 juni	13.00 – 17.00
Open zondag	Zondag 28 juni	13.00 – 17.00
Zomerhooien	Zaterdag 4 juli	10.00 – 16.00
Heemtuin open	Dinsdag 7 juli	12.00 – 14.00
Zomerhooien	Dinsdag 7 juli	13.00 – 18.00
Zomerhooien	Woensdag 8 juli	13.00 – 18.00
Zomerhooien	Zaterdag 11 juli	10.00 – 16.00
Open zondag	Zondag 12 juli	13.00 – 17.00
Zomerhooien	Zaterdag 18 juli	10.00 – 16.00
Open zondag	Zondag 9 augustus	13.00 – 17.00
Roggeakker afhalen	Zaterdag 15 augustus	10.00 – 16.00

50 jaar

Natuurpark

Bloeyendael

Kievitsbloem

Stichting Bloeyendael
Archimedeslaan 1
3584 BA Utrecht

www.bloeyendael.nl

NL74 INGB 0003 4466 50

Tel. 06 4500 5700